

Грабинська Любов Дмитрівна,
методист Центру туризму, спорту та екскурсій
управління освіти і науки
Волинської облдержадміністрації

МУЗЕЇ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ВОЛИНІ – ЦЕНТРИ ПАТРІОТИЧНОГО ЗАГАРТУВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Україна переживає найтривожніший і найдоленосніший період своєї новітньої історії. Тому такої великої ваги набуває національно-патріотичне виховання підростаючого покоління.

Саме музеї навчальних закладів є дієвими осередками освіти і виховання учнівської та студентської молоді, формування у неї національної свідомості, любові до рідного краю, свого народу. Саме вони забезпечують духовну єдність поколінь, є скарбницею народної пам'яті, народного духу.

Станом на 1 березня 2015 року у навчальних закладах Волині взято на облік 188 музеїв, з них: 2 – у дошкільних, 169 – у загальноосвітніх, 3 – у позашкільних, 6 – у професійно – технічних, 8 – у вищих навчальних закладах.

У музеях навчальних закладів зберігаються понад 49 тисяч експонатів основного фонду – пам'яток матеріальної і духовної культури, які є частиною Музейного фонду України.

За профілями музеї розподілені таким чином: *історичні*: 123 (з них широкого історичного профілю – 61, військово-історичні – 29, історії освіти(навчального закладу) – 26, історії особи – 7), археологічні – 1, краєзнавчі – 5, природничі – 4, літературні – 4, етнографічні – 48, мистецькі – 3.

За вагомих внесок у справу виховання учнівської молоді, відродження і примноження культурних надбань, історичної спадщини українського народу, пропаганду пам'яток історії, культури і природи, формування і збереження Музейного фонду України високого звання «Зразковий музей» удостоєно 33 музеї при навчальних закладах області, з них 28 – при загальноосвітніх навчальних закладах.

Звання «Народний музей» за високий рівень дослідницької, культурно-виховної роботи, наявність унікальних музейних предметів присвоєно Зразковому етнографічному музею Луцького навчально-виховного комплексу «Гімназія № 14», Зразковому музею Лесі Українки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Управління, відділи освіти, навчальні заклади області творчо і плідно співпрацюють з державними та комунальними музеями з питань організації навчально-виховної роботи та розвитку музейної справи.

Центр туризму, спорту та екскурсій спільно з відділом методичної роботи Волинського краєзнавчого музею постійно надають допомогу у побудові експозицій шкільних музейних закладів, організації музейних заходів.

Працівники Центру туризму, спорту та екскурсій, міських управлінь, районних відділів освіти, наукові працівники державних музеїв спільно

проводять обласні, районні та міські семінари-практикуми відповідальних за музейну роботу, керівників музеїв, а також огляди музеїв.

Керівники музеїв навчальних закладів, педагоги Волині беруть активну участь в науково-практичних конференціях, організаторами яких є Волинський краєзнавчий музей та Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Зокрема, це конференції – «Волинський музей: історія і сучасність», «Минуле і сучасне Волині та Полісся», Волинські обласні науково-етнографічні конференції.

Особливої уваги заслуговує проведення трьох Волинських обласних науково-практичних конференцій «Музейна педагогіка. Теорія і практика» (12 грудня 2012 року, 12 лютого 2014 року, 26 листопада 2014 року), до організації яких долучились управління культури Волинської облдержадміністрації, Волинський краєзнавчий музей, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Центр туризму, спорту та екскурсій управління освіти і науки Волинської облдержадміністрації, управління освіти Луцької міської ради, Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. На конференціях працювали секції: «Співпраця музею з освітніми закладами», «Розвиток шкільного музейництва», у яких взяли участь науковці, педагоги-практики, педагоги-керівники музеїв. Видано збірники матеріалів конференцій.

Діяльність музеїв навчальних закладів популяризується у путівниках з досвіду роботи, у збірниках наукових конференцій, під час тематичних екскурсій, на сайті «Музейний простір Волині», інших джерелах масової інформації.

З метою покращення методичного і наукового супроводу музейної справи відповідно до існуючої нормативно-правової бази працівниками Центру туризму, спорту та екскурсій підготовлені методичні рекомендації «Музей при навчальному закладі», методичні поради «На допомогу організаторам роботи музеїв при навчальних закладах». Рецензентами даних методичних розробок стали наукові працівники Волинського краєзнавчого музею.

Центром туризму, спорту та екскурсій розроблені тематичні екскурсії з відвідуванням музеїв навчальних закладів області. У ході Всеукраїнської історико-краєзнавчої акції «А ми тую славу збережемо» організовуються та проводяться з учнівською та студентською молоддю екскурсії, подорожі за тематичними маршрутами «Шляхами подвигу і слави», які пролягають через музеї навчальних закладів.

Чимало музеїв навчальних закладів Волині плідно здійснюють пошукову і збиральницьку роботу, проводять масові заходи на базі діючих експозицій, мають високий виховний потенціал.

Особливої уваги заслуговує діяльність **Зразкового музею академіка Михайла Кравчука при загальноосвітній школі І-ІІ ступеня с. Човниця Ківерцівського району** (керівник Лукашук Євгенія Семенівна). 47 років у школі села Човниця продовжується робота з дослідження життєвого шляху, наукової і педагогічної спадщини уродженця села, видатного українського математика світового рівня, академіка Академії наук України Михайла

Кравчука, якого безпідставно репресовано у 1938 році. З ініціативи родини Лукашуків у червні 1987 року у Човницькій школі було відкрито перший у світі музей славного сина України Михайла Кравчука. За період діяльності музей відвідали понад 10 тис. чоловік.

Актив музею постійно у творчому пошуку. Завдяки мудрому використанню зібраних матеріалів з метою національно-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді музей став переможцем Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей України у номінації «Видатний земляк», дипломантом Національної академії педагогічних наук України за успішну участь у Всеукраїнській виставці «Шкільний музей: ретроспектива та сьогодення».

Саме завдяки таким музеям і їх невтомним працівникам повертаються із забуття імена наших геніальних українців, щоб ствердити, що ми належимо до величної нації. Саме такі музеї служать благородній справі – вихованню громадян України.

Змістовну цілеспрямовану діяльність з національно-патріотичного виховання підростаючого покоління проводить **Зразковий етнографічний музей «Світлиця» при Луцькому НВК «Гімназія №14»** (керівник Свереда Богдан Антонович). Оберегом світлиці є ікона Божої Матері. У складі музейної збірки – 1972 музейні предмети, серед яких – 60 унікальних експонатів трипільської культури. У музеї зберігаються оригінальні зразки українського одягу кінця ХІХ – початку ХХ століття: чоловічі й жіночі сорочки (понад 40 експонатів). Колекція тканих і вишитих рушників нараховує понад 100 одиниць.

У музеї відбуваються міські, обласні, всеукраїнські семінари, конференції, зустрічі з відомими людьми, народними умільцями, конкурси, уроки. Тут щорічно організуються пересувні виставки рушників, народного одягу, нумізматики. На базі музею діє народний фольклорний колектив «Дивоцвіт», гуртки писанкарства і народної вишивки. Учні гімназії залучені до науково-дослідницької роботи, беруть участь у науково-практичних конференціях, конкурсах-захистах наукових робіт. На базі музею діють секції історії, краєзнавства та археології наукового товариства «Інтелект».

Музей здійснює значну просвітницьку роботу. Він є центром виховної роботи гімназії з формування національного світогляду та самосвідомості учнів, батьків, учителів засобами етнопедагогіки, в основі якої лежить вивчення родоводу кожного учня, формування символічної «клас-родини».

У музеї проводяться екскурсії для учнів, батьків, учителів гімназії, шкіл міста, області, гостей гімназії; родинні свята народознавчого, морально-етичного, екологічного, профорієнтаційного характеру; конкурси української вишиванки, родовідних дерев і літописів роду; засідання постійно діючого родинного університету «Батьківська світлиця»; зустрічі з відомими людьми.

У зв'язку з сучасною ситуацією в Україні в музеях навчальних закладів Волині створено нові експозиції «Волиняни – герої Небесної Сотні», «Неоголошена війна. Волинський рахунок», оформлено тематичні виставки,

проводяться масові заходи, щоб донести до молоді дух патріотизму, виховувати українців – патріотів, готових боронити рідну землю від окупантів і терористів, відстоювати незалежність і цілісність держави.

В освітніх закладах, де навчались Герої Небесної Сотні і учасники АТО, які віддали своє життя за Україну, відкрито меморіальні дошки на честь Героїв України.

Центром туризму, спорту та екскурсій спільно з Волинським краєзнавчим музеєм підготовлено Інструктивно-методичний лист «Про висвітлення в музейних закладах Волині подій революції Гідності та участі волинян в антитерористичній операції».

Очолюють музеї навчальних закладів невтомні дослідники рідного краю, палкі патріоти України, які самовіддано зберігають для прийдешніх поколінь безцінні музейні скарби. Свої знання і вміння, тепло душі вони віддають дітям, наповнюючи їх серця любов'ю до України.

Низький уклін Педагогам з великої літери, ентузіастам музейної справи за їх благородну подвижницьку працю! Побажаємо музейникам-педагогам доброї слави, заслуженої шани і підтримки !

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді у 2014-2015 навчальному році. Лист Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти від 28.11.2014 №715/02-09.
2. Музейна педагогіка. Теорія і практика. Матеріали II Волинської науково-практичної конференції, м. Луцьк, 12 лютого 2014 року // Волинський музейний вісник: Наук. зб. : Вип. 6 / Упоряд. А.Силюк. – Луцьк. – 2014.– С. 77-222.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.10. 2014 № 1232 «Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді».
4. Наказ управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації від 27.02.2015 «Про затвердження плану заходів щодо об'єктивного висвітлення боротьби українського народу за незалежність і територіальну цілісність України».
5. Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 22.10.2014 №1195.
6. Положення про присвоєння звання «Зразковий музей». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 22.10.2014 №1195.